

УДК 640.41:330.30.01

І.М. Писаревський, І.В. Сегеда

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В РЕГІОНІ: ВЕКТОР ПРІОРИТЕТІВ

В роботі проведений короткий аналіз стану та тенденцій розвитку готельного господарства регіонів України. Порівняння основних показників діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення регіонів України з подібними засобами інших країн світу дало змогу виявити пріоритетні завдання, на які слід звернути увагу для подальшого успішного розвитку готельного господарства нашої держави.

Ключові слова: готельне господарство, коефіцієнт завантаження, доход, послуги.

Діяльність готелів в регіонах України забезпечує зайнятість для туристичної діяльності (як складової), торгівлі, транспорту, ресторанного господарства, страхування, екскурсійного обслуговування, рекламної індустрії та економіки регіону в цілому за рахунок обслуговування внутрішніх і в'їзних туристів, що є невід'ємною частиною роботи готельного господарства регіону, країни, світу. В умовах розвитку країни готельний бізнес, з одного боку, стає дієвим засобом формування ринкового механізму господарювання, надходження значних коштів до бюджету, створення високооплачуваних робочих місць, а з іншого боку – покращення якості життя українських громадян. У зв'язку з цим актуальність визначення тенденцій розвитку готельного господарства в Україні є очевидною.

За мету дослідження був прийнятий аналіз стану готельного господарства в Україні, рівень його розвитку у світі та їх співставлення, визначення вектору пріоритетів.

Багато авторів присвячували свої роботи цій темі. Вони оцінювали стан готельного господарства за різними фінансово-економічними показниками [1-5], незважаючи на те, що основним показником ефективної діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення є рівень використання місткості (коефіцієнт завантаження).

Формування ринку готельної нерухомості в Україні почалося з 2000 р. Так, в Україні за даними Державного комітету статистики [6] станом на 2012 р. функціонують 3144 готелів та аналогічних засобів розміщення на 162831 місць в той час, коли світова готельна індустрія нараховує 350000 готелів майже на 15 млн. номерів, місткістю 26 млн. місць, з яких 45% припадає на Європейський континент, в тому числі українських готелів приблизно 1%; Американський континент займає 35%; Азія – 14%; Африка – 3%; Австралія та Океанія – 3% [7,8] при середньорічному темпі росту в 2-2,5%. Взагалі в світі склалась

така тенденція: чим більше внутрішніх туристів і іноземних відвідувачів в тому або іншому регіоні, тим більше засобів розміщення має цей регіон. В Україні все навпаки: туристів – мало, засобів розміщення – багато.

Серед усіх засобів розміщення такі форми готельного господарства, як мотелі, кемпінги, молодіжні бази практично відсутні в Україні [6] (табл. 1). Основною причиною є відсутність чіткої класифікації, стандартів і регуляторної бази, що направлена на вузький сегмент споживачів. Хоча, як свідчить міжнародний досвід, саме такі підприємства могли б дати значний поштовх розвитку сфери гостинності і створенню додаткової кількості робочих місць.

Готелі України класифікують за категоріями на основі комплексу вимог до матеріально-технічного забезпечення, номенклатури та якості надання послуг, рівня обслуговування тощо. Категорія визначається спеціальним символом „*” (зірка). Зірковість готелів визначають за 134 показниками згідно ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення [9]. Кількість зірок збільшується у відповідності з підвищенням рівня якості обслуговування. Готелі класифікують за п'ятьма категоріями, мотелі – чотирма. Найвищу категорію визначають «п'ять зірок», нижчу «одна зірка». Так, в Україні станом на кінець 2007 р. нараховується п'ять п'ятизіркових (дві у Дніпропетровську, по одній у Києві, Одесі та Донецьку), 29 чотиризіркових (дев'ять в Одеській області, шість – у Київській, по чотири у Дніпропетровській та Львівській областях, три – в Криму, по одній в Донецькій, Закарпатській та Полтавській областях), 74 тризіркових, 43 двозіркових, 41 однозіркових і 872 готелі без категорії [10]. В 2012 р. з 1551 готелю в Україні 8,3% мають категорію п'ять зірок (129 од.), 33,6% – чотири зірки (521 од.), 44,5% – три зірки (690 од.), 10,9% – дві зірки, (169 од.) 2,7% – одну зірку (42 од.) (рис. 1) [11].

Таблиця 1. Готелі та аналогічні засоби розміщення України

Показники	2008		2009		2010		2011		2012	
	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%
Готелі та аналогічні засоби розміщення, з них:	1595	100	1684	100	1731	100	3162	100	3144	100
- готелі	838	52,54	858	50,95	849	49,05	1398	44,21	1551	49,33
- мотелі	25	1,57	26	1,54	28	1,62	98	3,10	119	3,78
- хостели	–	–	–	–	–	–	–	–	9	0,29
- готельно-офісні центри	5	0,31	5	0,30	7	0,40	5	0,16	–	–
- кемпінги	8	0,50	9	0,53	11	0,64	18	0,57	19	0,60
- гуртожитки для приїжджих	–	–	–	–	–	–	157	4,97	150	4,77
- туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори, інші місця для тимчасового розміщення	719	45,08	786	46,67	836	48,30	1486	47,00	1296	41,22

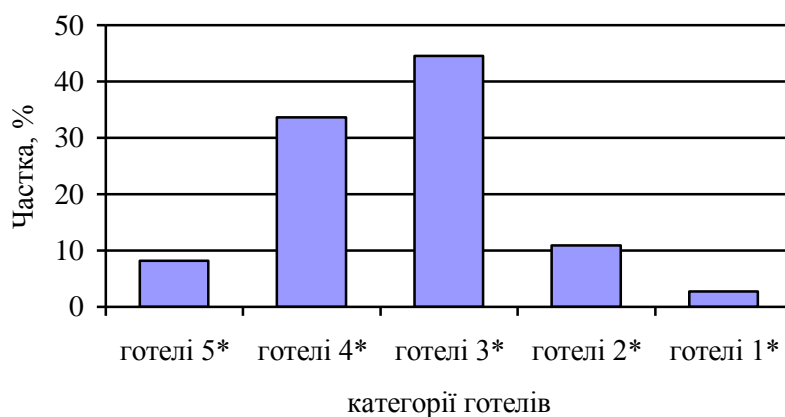

Рис. 1. Структура українських готелів за категоріями в 2012 р.

Для розуміння перспектив розвитку ринку готельних послуг важливе значення мають стан і тенденції ринку туристичних послуг, оскільки, як зазначено вище, підприємства готельного господарства націлені на обслуговування саме внутрішніх і іноземних туристів.

Динаміка туристичних потоків, що надана на рис. 2 за останні шість років, відображає збільшення кількості туристів, які виїжджали за кордон, суттєве

зменшення туристів, які подорожують в межах країни, та незначні коливання кількості туристів, які приїздили до України. При цьому кількість іноземних туристів складає лише 9-15% (залежно від року) від загальної кількості туристів, які були обслуговані туристичними організаціями України. Тому, можна вважати, що ринок готелів України ще катастрофічно далекий від насичення.

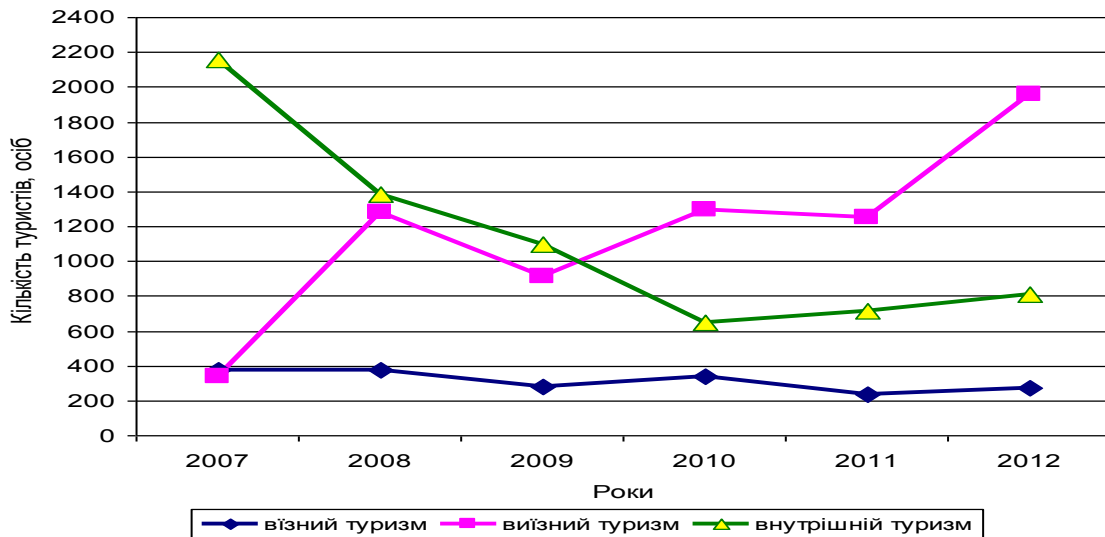

Рис. 2. Динаміка туристських потоків за 2007-2012 рр.

Така тенденція суттєво впливає на коефіцієнт завантаження готельних підприємств або рівень використання їхньої пропускної спроможності. На рис. 3 наведено динаміку середньорічного коефіцієнта використання місткості підприємств готельного господарства України. При цьому слід звернути

увагу на те, що коефіцієнт використання місткості вітчизняних засобів розміщення майже вдвічі нижче коефіцієнту використання місткості закордонних засобів розміщення, завантаження яких у середньому складає 67,7% [3]. Лідером з гостинності з 2009 р. залишається Франція [12].

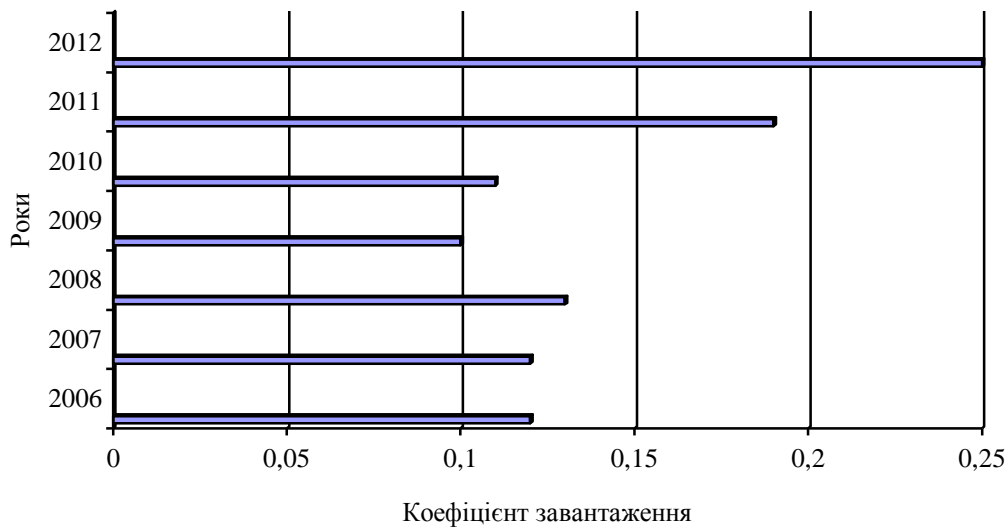

Рис. 3. Динаміка середньорічного коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщення України

Виходячи із загальноприйнятого критерію, можна зробити висновок, що коефіцієнт завантаження вітчизняних підприємств готельного господарства близький до критичного.

Коефіцієнт завантаження готелів і ціни на готельні послуги є основними факторами у визначенні доходів готелю, які дають такі фінансові результати, що наведені на рис. 4.

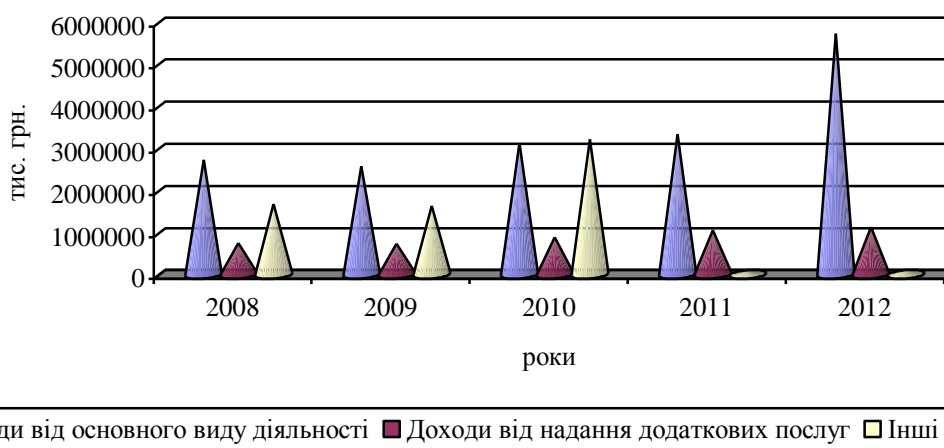

Рис. 4. Структура доходів українських готелів

Із загальної суми доходів від наданих послуг готелями та аналогічними засобами розміщення 82,18% припадає на доходи від основної діяльності, тобто продажу номерів; 16,15% – на доходи від надання додаткових послуг і 1,67% – на інші доходи. Водночас середній дохід на одну ліжко-добу складає 98,71 грн. (у світі – 84,4 дол. США [3]) за рік при витратах 340,65 грн.

За даними статистики [6] в 2010 р. діяльність готелів України була прибутковою лише в 15 регіонах (АРК, Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Одеська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська області та м. Київ). В 2012 р. ситуація дещо покращилась: лише шість регіонів мали збитки від діяльності готельного господарства (АРК, Волинська, Житомирська, Львівська, Сумська, Чернігівська області). Слід зазначити, що на рівномірність отримання доходу негативно впливає чинник сезонності (наприклад в АРК), що актуалізує проблему завантаження персоналу і кадрового забезпечення в «високий» і «низький» сезони у зв'язку з сезонним характером розподілу клієнтського потоку в засобах розміщення протягом року.

Можна відмітити взаємозв'язок суми доходів від додаткових послуг і коефіцієнтом завантаження засобу розміщення: чим більша кількість додаткових послуг, тим більша тривалість перебування в готелі (середня тривалість перебування в готелі та аналогічному засобі розміщення на сьогодні складає 2,65 діб), а отже і коефіцієнт завантаження.

За даними статистики в 3144 готелі та аналогічному засобі розміщення передбачено 2090 структурних підрозділів сервісу, що надають послуги за додаткову плату, тобто на один засіб розміщення в середньому припадає 0,66 подібних підрозділів. Останнім часом найпопулярнішою додатковою послугою стає конференц-сервіс, бо окрім оренди залів,

обладнання корпоративні клієнти підвищують завантаження номерного фонду і дають роботу ресторанам [13], хоча наявність такої послуги характерна для готелів категорії чотири-п'ять зірок, іноді трьох.

Виходячи з вищевикладеного можна сформулювати вектор пріоритетів та виокремити дві групи основних завдань готельного господарства регіону:

1) що залежать від виконавчої влади:

- формування механізму підтримки державою будівництва нових готельних об'єктів або реконструкцію старих в містах нових туристичних атракцій або розвитку існуючих;

- зменшення додану вартість на готельні послуги за прикладом деяких країн Європейського Союзу;

- створення регіональних центрів підтримки ефективної діяльності готелів;

2) що залежать від готелів регіонів:

- ефективне ведення технологічних процесів і оптимальна організація робочих місць;

- розробка виробничої програми та обґрунтування асортименту пропонуємих послуг;

- зменшення чисельності обслуговуючого персоналу готелів без зниження якості обслуговування;

- створення адаптивного механізму формування номерного фонду.

Література

1. Катушинок К. А. Комплексний аналіз устойчивого розвитку гостиничних підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук / К. А. Катушинок. – М.: РМАТ, 2012. – 25 с.
2. Маначинська Ю. А. Обґрунтування динаміки рентабельності готельних послуг / Ю. А. Маначинська // Економіка і фінанси. – 2012. – № 130/2012. – С. 131-137.
3. Носов Н. В. Состояние и особенности развития рынка гостиничных услуг в России [Электронный ресурс] / Н. В. Носов. – Режим доступа: <http://www.teoria-practica.ru/-2-2012>.

4. Тубелис Р. Ю. Управление устойчивым развитием гостиничного хозяйства: автореф. дис. канд. экон. наук / Р. Ю. Тубелис. – СПб: БМИТ, 2002. – 20 с.
5. Чабанюк О. М. Особливості обліку витрат та калькулювання собівартості готельних послуг / О. М. Чабанюк // Економічні науки. – 2012. – № 9 (33). – Ч. 3 – С. 118-123.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Быть или не быть гостиничной индустрии в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stroy-ua.net/kommercheskoe-stroytelstvo/byt-yly-ne-byt-hostynychnoy-yndustryu-v-ukrayne.html>.
8. Характеристика и тенденции развития мирового гостиничного комплекса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kadri-perm.ru/?cat=11>.
9. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.document.ua>.
10. В Украине гостиницы посчитали по звездам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>.
11. В Украине растет интерес к сегменту бюджетных гостиниц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/business-practice/own-business/v-ukraine-rastet-interes-k-segmentu-budjetnyh-gostinich-255836>.
12. Опыт развития гостиничного хозяйства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hotel-ozerk.ru/opyt_razvitiya_gostinichnogo_hozyaistva.htm.
13. Современное состояние, тенденции и перспективы развития мирового гостиничного хозяйства // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: khv.ru/index.php/dopinfo/98-sovremennoe-sostoyanie-tendentsii-i-perspektivy-razvitiya-mirovogo-gostinichnogo-khozyajstva

Автор: ПИСАРЕВСЬКИЙ Ілля Матвійович
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор економічних наук, професор

Автор: СЕГЕДА Ірина Василівна
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, старший викладач

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА В РЕГИОНЕ: ВЕКТОР ПРИОРИТЕТОВ

И. М. Писаревский, И. В. Сегеда

В работе проведен краткий анализ состояния и тенденций развития гостиничного хозяйства регионов Украины. Сравнение основных показателей деятельности гостиниц и аналогичных средств размещения регионов Украины с подобными средствами других стран мира позволило выявить приоритетные задачи, на которые следует обратить внимание для дальнейшего успешного развития гостиничного хозяйства нашей страны.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, коэффициент загрузки, доход, услуги.

THE TENDENCIES OF THE REGION'S HOTEL INDUSTRY: THE VECTOR OF PRIORITIES

I. M. Pisarevskiy, I. V. Segeda

In the article the prompt analysis of the situation and the tendencies of the development of the hotel industry of Ukrainian regions is given. The comparison of main indices of hotels and other accommodations of Ukrainian regions and similar accommodations of other countries allowed revealing the priority tasks which should be attended for further successful development of the hotel industry of our country.

As the result of the research the vector of priorities should be directed to:

- the formation of the mechanism of the government support of the new hotels construction projects and the reconstruction of the old ones in the places of prospective tourist attractions or the development of the existing ones;
- the decrease of the hotel services value-added tax after the example of certain European Union countries;
- the creation of regional hotel activities support centers;
- the effective conduction of technology processes and optimal organization of work places;
- the development of the work program and substantiation of the range of services;
- the decrease of the number of service staff without drop in quality;
- organization of adapting mechanism of formation the accommodation facilities.

Key words: the hotel industry; coefficient of occupancy; income; services.